

2. Min oldefars far og barndom i Aalborg 1857-69

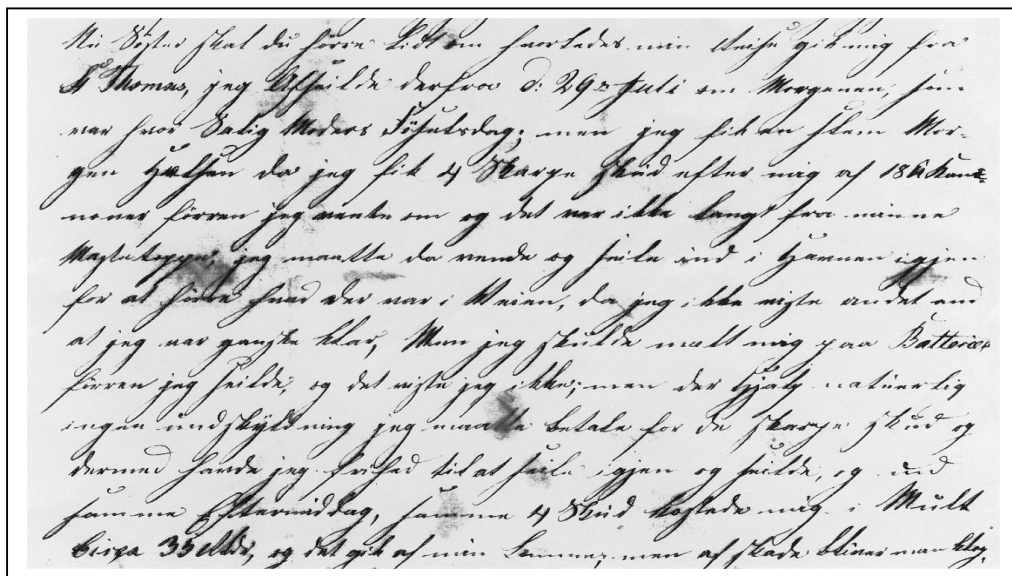
Niels Peter Aakjær - senior

Min tipoldefar havde samme navn som min oldefar, nemlig **Niels Peter Aakjær**. Han blev født i Nexø som den eneste søn af "den første Aakjær" Niels Pedersen Aakjær. Han havde 2 søstre: en ældre **Karen Margrethe Aakjær** (1813-1887), som blev gift med en **Jens Caspersen Exsteen** og en yngre, **Kirstine Marie Aakjær** (1826-1896), der forblev ugift. Mens søstrene blev i Nexø, hvor mange af Karen Margrethes efterkommere lever endnu i dag, så kom den unge Niels Peter ud at sejle – måske allerede efter konfirmationen som 15-årig.

I bogen "Svaneke – handel, søfart og skibsbygning" får vi et glimt af ham i 1840, hvor han som 20-årig sejlede som matros på skonertbriggen "Skjold". Skjold var da nybygget i Svaneke på Nansens skibsværft og afsejlede fra Svaneke den 3. juli 1840 mod København, men sejlede i øvrigt mest i frugtfart mellem Middelhavet og Nordeuropa. Moderen døde i 1841, og i 1845 boede han endnu hjemme hos sin far og stedmoder som ugift styrmand.

For at blive styrmand - som han benævnes i 1845 - har han måtte på søfartsskole. Dengang var der ikke en sådan skole i Rønne, så han har måtte væk fra fødeøen. Man kan gætte på at han var i Aalborg, dels fordi han havde familie i området, og dels fordi han senere slog sig ned som skibsfører i Aalborg.

Der er bevaret et enkelt brev fra N. P. Aakjær dateret december 1850 til søsteren Kirstine Marie Aakjær i Nexø. Han skrev det fra Antwerpens havn, hvor han berettede om sin seneste sejlads med pokkenholt (hårdt tropisk træ, der bl.a. bruges til værktøj) og kaffe fra Vestindien. Han var sandsynligvis skibsfører på dette tidspunkt, selvom det ikke fremgår direkte af brevet. Det fremgår heller ikke hvilket skib, han rejste med. Om sine oplevelser i Vestindien skrev han:

” Nu Søster skal du høre lidt om hvorledes min Reise gik mig fra St. Thomas, jeg Afseilde derfra d: 29e Juli om Morgen, som var Salig Moders Fødselsdag; men jeg fik en slem Morgen Hilsen da jeg fik 4 Skarpe Skud efter mig af 18 π Kanoner før-

ren jeg vente om og det var ikke langt fra minne Mastetoppe, jeg maatte da vende og seile ind i Havnen igjen for at høre hvad der var i Veien, da jeg ikke viste andet end at jeg var ganske klar,

Men jeg skulde mølt mig paa Batteriet føren jeg seilde, og det viste jeg ikke; men der Hjalp natuerlig ingen undskyldning jeg maatte betale for de skarpe skud og dermed havde jeg frihed til at Seile igjen og seilde, og ud samme Eftermiddag, samme 4 Skud kostede mig i Mult Circa 35 Rldr, og det gik af min Lomme, men af skade bliver man klog.”

Om varmen i Vestindien og sit forhold til sin styrmand skrev han i samme brev:

“ Jeg ankom til Haity d: 4de August til en Plas som hedte Aur? Kayas fik Ordre der til at seile til en anden Plads for at lade som kalles Jashmel og saa paa Haity (St. Domingo) hvor jeg ladede helle min Last med Rødtræe Pokkenholt og 156 Sække Kaffe, der var i den Tid meget varmt og det var ikke merre en mand kunde holde ud Manskabet ombord vare af og til Syge 2 Mand havde jeg i Land i en 14 Dage, og havde forinden en a 2 Syge ombord blot af Varmen, i en 2 paa 3die Maaned laa jeg ikke i min Køie, men naaer det ikke Regnede paa Dækket da det nu er saa varmt ned i Skibet, at vi meget sjelden Spiste nede var blot paa Dækket vor man imellem kunde faa lit frisk Luft, og du kan tro det var behageligt naar man fik et rigtig kuult Luftstød; jeg have heller ikke før da jeg var i Vestindien lit saa meget af Varmen som denne gang, d:10e September. Seilde jeg fra Jashmel og kom her til Antwerpen d: 4 November, samme Dag jeg Seilde fra Jashmel blev min Styrmand og jeg udklar og paa helle hjemreisen talde vi ikke et Ord sammen han maatte værre forude og jeg var saa ganske allene Agter men jeg havde nok at varretage da jeg maatte passe og paa Dækket baade tidlig og sildig og værre med over alt, saa at denne Sidste Sommer har værret mig baade lang og kjædelig da jeg ikke haar havt et Menneske at Talle rigtig med eller noget til Tidsfordriv men saa Gudske lov at Alting for øvrigt Skib og gods er i behold.”

Niels Peter Aakjær – senior – i Aalborg ca. 1850 – ca. 1865

I 1854 blev han som 34-årig skibskaptajn gift med den 10 år yngre **Mette Marie Petrea Hansen** (1830-1869) i Vor Frue kirke i Aalborg. Hun var født i 1830 i Aalborg som datter af skipper **Søren Peter Hansen** (1787-1852) og **Nicoline Smith** (1796-1853). I 1855 boede de i Aalborg sammen med hendes ældre broder skipper **Søren Hansen** i hans hus i Søndergade. N. P. Aakjær var på dette tidspunkt i Lissabon som fører af galeasen "Sophie". Senere i 1860 var de flyttet til Slotsgade, hvor de boede for sig selv.

I Aalborg fik de 3 børn: **Nicoline Marie Sophie Aakjær** (1856-1928), min oldefar **Niels Peter Aakjær** (1857-1913) og **Søren Aakjær** (1861-1882). Om deres liv i Aalborg ved jeg i øvrigt ikke ret meget, og begge hans søskende, Nicoline og Søren, forblev ugifte.

Niels Peter Aakjær nåede kun at bo ca. 15 år i Aalborg. Han ernærede sig i perioden som skibsfører og sejlede i det meste af perioden for købmand Chr. Simoni, en af provinsens største skibsredere i perioden.

Der findes en del materiale om Chr. Simoni og også lidt om N. P. Aakjær's tilknytning hertil i bøgerne "Aalborg købmænd i 500 aar" og 100-års jubilæumsbogen for firmaet Chr. Simoni (Simoni-bogen).

Første glimt findes i et citeret brev fra Chr. Simoni til N. P. Aakjær fra maj 1853 (Simoni-bogen s. 41). Da var Aakjær kaptajn på en af Simonis skibe (ikke angivet hvilket), der lå i Yarmouth i England. Her blev han bedt om at laste ”dampskibskul” og måske lidt stykgods fra Newcastle. Også i et brev fra Simonis broder C. F. Simony fra marts 1854 er Aakjær omtalt som havende en returfragt fra Hull – også her drejer det sig formentlig om kul (Simoni-bogen s. 57). N. P. Aakjær har altså været kaptajn for Simoni – og har dermed været i Aalborg – før han blev gift i 1854.

I folketællingen fra 1855 er han omtalt som værende i Lissabon med galeasen ”Sophie” – et af Simonis skibe. Og i skibslisten fra 1860 (citeret i ”Aalborg-købmænd-bogen”) er han igen angivet som skibsfører af ”Sophie”. I skibslisten fra 1867 (citeret i ”Simoni-bogen”) er føreren af galeasen ”Sophie” angivet som ”R. P. Aakjær”, hvilket kunne være en skrivefejl, hvor ”N” er forvekslet med ”R”. Hvis det er tilfældet har N. P. Aakjær altså været fører af galeasen ”Sophie” i ganske mange år – formentlig 12-15 år.

Galeasen ”Sophie”

Chr. Simonis galease ”Sophie“ er omtalt i Simoni-bogen side 61. Der står blandt andet:

”Galeasen ”Sophie” (stor 38½ Com. Læster, Kaptejn Aakjær) er bygget i Aaret 1845 og kostede i alt 7244 Rbd., 3 M, 6 Sk. Interessentskabet var saaledes sammensat:

<i>Johannes Kjær,</i>	<i>en Fjerdedel,</i>
<i>C. F. Simony,</i>	<i>en Fjerdedel,</i>
<i>H. Simoni,</i>	<i>en Fjerdedel,</i>
<i>Chr. Simoni,</i>	<i>en Tolvtedel,</i>
<i>P. Møller,</i>	<i>en Sjettedel.”</i>

Altså hovedsagelig ejet af familien Simoni. Om skibets rejser står følgende:

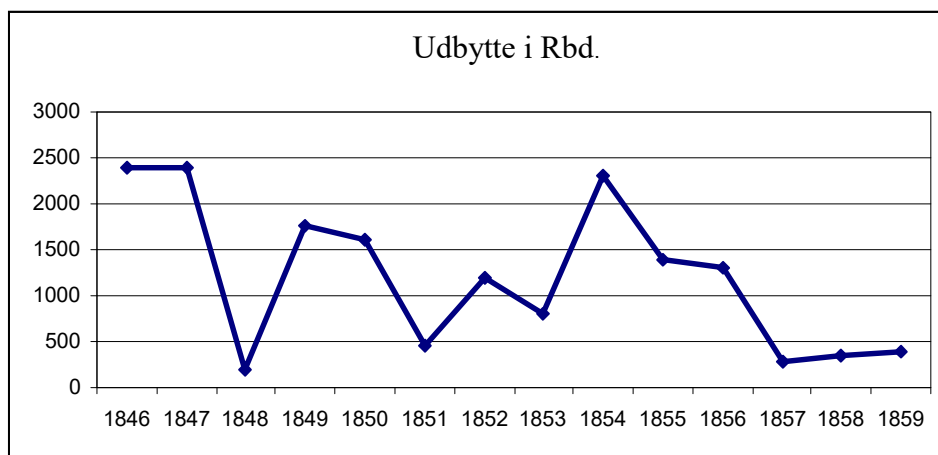

”Skibet sejlede ud paa sin første Rejse i April 1846. – Turen gik til Wismar, hvorfra H. Pontoppidan i Hamborg befragtede det til Antwerpen (en Hvedeladning). ”Sophie” gik derefter til Newcastle efter en Last Kul til Aalborg, hvor der indtoges en Ladning Havre til Hull. Derefter gik Turen til Lissabon, hvorfra der hjemførtes en Ladning Salt.”

Om Aakjær var kaptajn fra starten er ikke sikkert, men dog muligt. Den første sikre oplysning om N. P. Aakjær og ”Sophie” er som nævnt fra 1855. Og de omtalte ture fra ”Sophie”s første rejser er nok typiske for den senere sejlads med ”Sophie”.

En galease er en lidt ældre skibstype, der har stormasten forrest – i modsætning til de senere så almindelige skonnerter, der har stormasten som den anden mast. ”Sophie” var et af Simonis mindre skibe. Hans flåde var i 1860’erne på sit højeste med barken ”Aalborg” på 268 læster som det største skib, og jagten ”Activ” som det mindste på kun 17 læster.

”Sophie”s udbytte i årene 1846-1859 er også angivet i ”Simoni-bogen”, og som det ses af figuren er udbyttet generelt faldende hen gennem perioden. Tiderne var dog ikke værre, end at ”Sophie” blev i fart i hvert fald til slutningen af 1860’erne. Hermed må det have været et rimeligt godt og velsejlende skib.

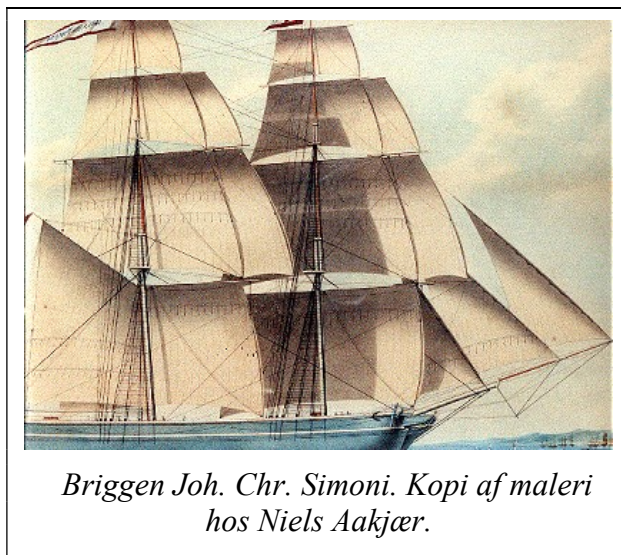
Niels Peter Aakjærs død omkring 1865

N. P. Aakjærs død er omgæret af en vis mystik, idet hverken min far eller jeg har fundet hans død i Aalborgs kirkebøger. Han døde dog inden 1869, hvor hans kone er angivet som enke.

Min far skriver i sine noter:

”Han omkom i Nordsøen med sit skib, briggen ”Joh. Chr. Simoni” i 1860’erne. Endnu har jeg ikke fundet ud af hvornår, men i hvert fald var denne brig i 1865 i fart fra Kina under kaptajn Lars Kofoed, og forsikringsselskabet nægtede efter denne rejse at forny forsikringen af ”dette skib, der var så forfulgt af uheld”. ”

Hvor han har disse oplysninger fra, ved jeg ikke, og de stemmer heller ikke overens med oplysningerne fra skibslisterne, hvor N. P. Aakjær skulle være fører af ”Sophie” så sent som 1867. Hvad der er sket, må fremtidige undersøgelser vise.

Moderen Mette Marie Petrea Hansen og familien fra Fanø 1803

Min oldefars mor var født i Aalborg. Hendes far – **Søren Pedersen Hansen** – var skipper i Aalborg, men født på Fanø, hvor også hans far **Peder Sørensen Hansen** var skipper. Begge sejlede fra Nordby på Fanø med galeaser. Moderens familie var således skippere i flere generationer, hvilket kan genfindes på Mette Marie Petrea Hansens navneklud, som vi har bevaret. Den er dateret 1842,

hvor hun var 12 år. På navnekluden har hun broderet sine egne initialer, hendes forældres Søren Pedersen Hansen og Nikoline Smith samt hendes 3 brødres initialer, **Peter Hansen** (f. 1824), **Søren Hansen** (1825-o.1860) og **Lars Hansen** (f. 1826).

Mette Maries navneklud fra 1842. Detaljen til højre viser familiens tætte tilknytning til søfarten.

Mette Maries farfar – Peder Sørensen Hansen – er omtalt i Kromanns Fanø-historie (bind 3, s. 50) ved en dramatisk begivenhed, hvor P. S. Hansen blev rodet ind i napoleonskrigen og fik beslaglagt sit skib og last i august 1803 af englænderne. Altså mens Danmark stadig var neutralt, og før krigen med englænderne startede i 1807.

”Skipper Peder Sørensen Hansen af Nordby (død 24. april 1821, 86 Aar) kom i Avgust 1803 med sit Skib ”St. Peder” fra Tønningen med en Ladning Sild bestemt for Altona; men lige uden for Landet og paa dansk Grund blev han opbragt af den engelske Kaptajn Wengel paa Fregatskibet ”De Forteuen” og ført til Helgoland som mistænkt for at fare med Kontrebande.

Han hjemkommer til Fanø 10. September og gør Søprotest hos Øvrigheden, da han troede, ”at det var stridende mod al Folkeret, Traktater og Neutralitet saaledes i et fredeligt Land paa en voldsom Maade at fratages Skib og Gods og saaledes at sættes i den yderste Elendighed og Fattigdom, saa formodede han allerunderdanigst, at hans Kgl. Danske Majestæt allern. Vilde tage ham under sin Beskyttelse og Forsvar saameget mere, som Ladningen var Kongens og langt fra at være nogen Krigskontrebande deriblandt. Han fortrøstede sig til at nyde denne retfærdige Beskyttelse og ventede da nogenlunde Erstatning i det mindste:

a.	<i>For skibet, der var vel udrustet med Takkelage m. v.</i>	2000 Rdl.
b.	<i>Hans Fortæring paa Helgoland, Rejsebekostning til Hamborg samt Lodsudgifter ved Helgoland</i>	49 Rdl.
c.	<i>Rejsebekostningen fra Hamborg over Land til sit Hjem</i>	60 Rdl.
d.	<i>Den tabte Fragt formedelst hans Fartøjs Anholdelse</i>	<u>60 Rdl.</u>
	<i>Ialt</i>	2169 Rdl.

Desuden paastod han i maanedlig Hyre 10 Rdl. for sin Styrmand Søren Hansen fra Nordby, som de Engelske beholdt som Bord.”

Hvorvidt han fik sin erstatning fra kongen vides ikke, men i Kromanns bind 2, s. 303 er omtalt, at han i 1805 fik bygget en galease ”Fru Cathrine” på 21 commercelæster hos skibsbygger Hans Hansen Knudsen ældre i Nordby. Så nogen erstatning har han nok fået.